

Mesut TOHUM² ve Hasan Said TORTOP³

Makale Alış: 07 Haziran 2018

Makale Kabul: 12 Ağustos 2018

Öz

Üstün yetenekli çocuklar sosyoduygusal gelişim açısından normallere göre farklılık gösteren bir gruptur. Bu grubun psikolojik özellikleri yaşadıkları problemler üzerine oldukça sınırlı araştırma yapılmıştır. Araştırmaların çoğu bu çocukların eğitimleri üzerine yoğunlaşmıştır. Üstün yetenekliler ile ilgili yapılan ilk araştırmalar bu kişilerin psikolojik iyi oluşları, iş ve gündelik yaşamlarındaki başarıları, evlilik hayatları gibi merak edilen konular üzerine araştırmalardır. Günümüzde de ailelerin çoğu üstün zekalı çocuğunun öncelikle mutluluğuna yönelmektedir. Bu çocukların mutluluk ile ilgili algılarının ne olduğu, zihnilerinde bıraktığı çağrışımın ortaya konması oldukça önemlidir. Normal bireyler ile üstün yetenekli çocukların mutluluk algılarının farklılaşma durumuna, farklı değişkenlere göre değişimine ve psikoloji araştırmalarına önemli katkılar sunacaktır. Bu çalışmada üstün yetenekli çocuklarda mutluluk kavramı tartışılmaktadır. Literatürdeki bulgular ile desteklenerek mutluluk kavramının üstün yetenekli çocuklar açısından nasıl değerlendirileceği ile ilgili yeni bir bakış açısı ile sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler:

üstün yetenekli çocuklar, mutluluk, psikoloji

1 Bu çalışma ilk yazarın Yüksek Lisans Tez araştırmasına dayanmaktadır

2 Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Türkiye, İstanbul, E-mail: mesuttohum@stu.aydin.edu.tr

3 Doç. Dr., İstanbul Aydın Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü, Türkiye, İstanbul. E-mail: hasantortop@aydin.edu.tr

Mesut TOHUM⁵ ve Hasan Said TORTOP⁶

Received: 07 June 2018

Accepted: 12 August 2018

Abstract

Gifted children are a lot different from normal ones in terms of their socio-emotional developments. Yet, there is limited research on the psychological problems these kids experience. Most of the studies that have been carried out address these kids' education. The first studies about these gifted children are related to their states of wellbeing and success in their personal and professional lives. Nowadays, parents are mainly interested in how happy their gifted children are. It's significant to determine what these children think of the concept of happiness. Casting light on the differences between what makes these kids and normal individuals happy will definitely contribute to the psychological studies in this field. In this paper, the focus is on gifted children's happiness. A new approach is being presented based on how to assess the concept of happiness for gifted kids with the help of existing data.

Key Words:

gifted kids, happiness, psychology

⁴ This study is based on the first author's master thesis research.

⁵ Master student of Psychology, Istanbul Aydın University, Turkey, İstanbul, E-mail: mesuttohum@stu.aydin.edu.tr

⁶ Assoc. Prof., Istanbul Aydın University, Faculty of Education, Special Education Division. Turkey, İstanbul. E-mail: hasantortop@aydin.edu.tr

GİRİŞ

Özel yetenekli olma durumunu tanımlayan Renzulli, birbiri içerisine harmanlanmış üç özelliğe dikkat çekmektedir. Bu özellikler “ortalamanın üstünde kabiliyet” (above average ability), “yaratıcılık” (creativity) ve “göreve adanmışlık” (task commitment) olarak belirtilmiştir. Özel yetenekli bireyler bu üç özelliğe sahip ve bunları faydalı olacak şekilde gereken yerlerde sürece sürebilecek bireylerdir (Renzulli, 1998; Tortop 2018).

Özel yetenekli çocuklar akranlarına göre normal standartlardan nitelik ve nicelik olarak farklı içsel deneyimler ortaya koymaktadırlar. Yaşantılarının birçok safhasında kendilerine güçlük çıkaran bu deneyimlerden başlıcaları; mükemmelliyetçilik (Chan, 2009; Davaslıgil, 2004), düşük benlik algısı (Vialle, Heaven ve Ciarrochi, 2007), aşırı rekabetçilik (Tomlinson, 2008), kaygı ve kendini aşırı eleştirme (Berlin, 2009), kimlik karmaşası (Graham ve Anderson, 2008) ve sosyal izolasyondur (Cross ve Frazier, 2010). Bu bağlamda yapılan araştırmalar özel yeteneklilerin normal gelişim gösteren çocuklara göre göre çok daha fazla psikolojik ve duyuşsal problemler ile karşı karşıya kaldıklarını göstermektedir. (Neihart, Reis, Robinson ve Moon, 2002; Rimm, 2002; Bailey, 2007).

Mutluluk ve Öznel İyi Oluş

Mutlu olma durumu, günümüzde kişilere göre değişen bir kavramdır. Herhangi bir kimseyi mutlu eden şey bir başkasını mutlu etmeyebilir. Olaylara, kişilere ve döneme göre değişen mutluluk kavramı literatürde “yaşamın odak noktasıdır ve insanların tamamı onu arar” (akt: Büyükdüvenci, 1993:41) şeklinde tanımlanmıştır. Türk Dil Kurumunun yaptığı tanıma göre ise “Bütün özlemlere eksiksiz ve sürekli olarak ulaşılmaktan duyulan kıvanç durumu, mut (I), ongunluk, kut, saadet, bahtiyarlık, saadetlilik” olarak ifade edilmektedir (TDK sözlüğü, 2006). Kimi tanımlarda ise mutluluk yerine öznel iyi oluş kavramı kullanılmıştır. Öznel iyi oluş ise; psikolojik doyumun öznel hali ve olumlu anlamda ruh sağlığı olarak tanımlanmaktadır (Diener, 2001). Bireylerin öznel iyi oluşları öznel iyi oluş ölçeği ile tespit edilebilmektedir. Aile ilişkilerinde doyum, diğerleri ile ilişkilerde doyum, olumlu duygular ve yaşam doyumunu öznel iyi oluş ölçeği içerisinde yer alan bazı başlıkları oluşturmaktadır.

Mutluluk ve Öznel İyi Oluş Etki Eden Faktörler Nelerdir?

Hedonik adaptasyon: Bireylerin, değişikliklere uyum sağlamasıdır. Brickman ve Campbell’ e göre hedonik adaptasyon bireylerin farklı durumlara alışması ve eski duygulara dönmesidir. Bireyin hedonik adaptasyonu yani uyum gücü ne kadar yüksek ise o kadar mutlu olur (Diener; Lucas; Scollon; 2006). (2) Maddi varlık: 1911’den 1994’e kadar, 69 ülkede yapılan araştırmada bireylerin mutluluk düzeylerinin maddi varlık düzeylerinin doğru orantılı olduğu ortaya çıkmıştır (akt. Diener 1999: 287). Fakat o tarihten sonrası araştırmalarda bu durum geçerliliğini yitirmiş. Fizyolojik ihtiyaçların giderilmesi ve belirli bir maddi düzeyden sonra maddi varlık düzeyinin

mutlu olma derecesine bir etkisi olmadığı belirtilmiştir (Diener ve Biswas-Diener, 2002). (3) Yaş: Araştırmalar yaşlı bireylerin genç olanlara daha mutsuz olduklarını göstermektedir (Conceiçao & Bandura, 2008). (4) Cinsiyet: 31 ülkede 13.118 öğrenci üzerinde yapılan araştırmalara göre cinsiyet faktörünün mutlu olma üzerinde herhangi bir etkisi olmadığı belirtilmiştir (Diener, 1995). (5) Kişilik: Kişilik özelliklerinin mutlu olmadaki değişimi %39 oranlarda açıklamaktadır (Steel vd. 2008). Bu da bireylerin kişilik özelliklerinin mutlulukları üzerinde oldukça etkili olduğu anlamına gelmektedir. Bireyin karşılaştığı problemlere bakış açısı, yaklaşım şekli probleme vereceği tepkileri belirlemektedir. Tepkiler ve sonucunda karşılaşılan durumlar ise bireyin mutluluk düzeyi üzerinde etkilidir. Bireyin mutluluğuna etki eden faktörler aynı zamanda özel yeteneklilerin de seçimlerini yaparken etkilendikleri başlıkları oluşturuyor. Mutluluk ve öznel iyi oluş konuları bireyler için bu denli önemliyse akranlarından belirli özellikleri ile ayrılan özel yetenekliler için mutluluk aynı şekilde önem arz etmektedir.

Üstün/Özel Yetenekliler ve Mutluluk

Özel yeteneklilerin, akranlarına göre daha etkin olan becerilerini kullanabilmesi ve verim alabilmesi için gerekli olan faktörlerin başında mutluluk gelmektedir. Özel yeteneklilerin algılarının daha açık olması, akranlarına göre farklı olan düşünme hızları, ilgi alanları ve yaşadıkları psikolojik ve duyuşsal problemler özel yeteneklilerin stres yaratan süreçlere ve mutsuz olmaya daha da yakınlaştırıyor. Özellikle; okul ortamının sıkıcı olması, anlaşılmadıklarını düşünmeleri, mükemmeliyetçilik özelliklerinden kaynaklı kararsız kalmaları, dünyada çözülmesi çok zor konular üzerinde düşünmeleri, arkadaşlarına uyum sağlamak adına yeteneklerini gizlemeleri vb. düşünceler ve durumlar özel yeteneklilerde; stres, depresyon, intihar, mükemmeliyetçilik, yalnızlık başlıca olmak üzere bazı psikolojik sorunlara yol açtıkları gibi bu psikolojik sorunlardan da kaynaklanmaktadır. Hanchon'un (2007) yılında yaptığı araştırma da ortaokul çağındaki özel yetenekli çocukların mükemmeliyetçilik düzeyleri ile depresyon ve psikiyatrik semptomları arasında pozitif bir ilişkinin olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Araştırmanın bulguları özel yeteneklilerin öznel iyi oluşlarının risk altında olduğunu belirtmektedir. Bu durumun farkında olan ve günümüzde öncelikle çocuğunun mutlu olmasını isteyen ebeveynler ve eğitimciler özel yeteneklilerin mutlu olması için bir arayış içerisine girmektedirler. Bu arayışlar, alternatif kurslar, farklılaştırılmış içerikler, dizayn edilmiş mekanlar vb. gibi çalışmaların yapılmasını hızlandırmaktadır.

Yapılan süreçsel, mekânsal ve içeriğe dönük düzenlemelerin ne kadar etkili olduğunu beraberinde başka ne gibi çalışmaların yapılabileceğini tespit etmek için şu sorulara ihtiyaç duyulmaktadır?

- Özel yetenekli çocuk için mutluluk ne ifade etmektedir?
- Özel yetenekli çocuklar mutluluğu neye benzetiyor?

kurmaları açısından önemlidir. Yapılacak olan eğitimler, düzenlemeler ve planlı çalışmalar ile norma düzeydeki çocuklara kıyasla psikolojik problemler görülme ihtimali olan özel yeteneklilerin daha mutlu olmaları sağlanabilir. Vygotsky ve Bronfenbrenner gibi araştırmacılar çocuğun gelişiminde çevrenin önemini vurgulamaktadır. Çocukların kendilerini mutlu hissetmelerinde ailenin ve yakın çevrenin önemli etkisinin olduğu görülmektedir (Holder & Coleman, 2009). Özel yetenekli çocukların mutluluk metaforlarının incelendiği araştırma da çocuklar mutluluk metaforu olarak aile ve sosyal çevreyi ön plana çıkarmaktadır (Tohum, 2018). Bu durum da özel yetenekli çocuklar ile normal zekâ bölümünde yer alan çocukların mutluluğa bakış açılarının benzer mi? Özel yeteneklerin ders notlarının yüksek olmasını ve boş dersleri mutluluk kavramı ile bağdaştırdıklarını ifade ediliyor (Tohum, 2018). Bu durum, boş karne sendromu hakkındaki bir araştırmanın sonuçları ile desteklenmektedir. Özel yetenekli çocukların sıklıkla eğitim hayatlarının ilk yıllarında çaba sarf etmeden akademik çalışmalarını yaptıklarını ama daha sonraki yıllarda yoğunlaşan konular nedeniyle kazanılmamış çalışma alışkanlığının yetersiz kaldığının ve özel yeteneklilerin ortaokul döneminde akademik problemlerinin mutlu olmalarının önündeki en büyük engellerden birisi olduğu ifade edilmiştir (Wienebrenner, 2001; Tortop, 2018). Tohum (2018) araştırmasında özel yetenekli çocukların mutluluk metaforları arasına akademik başarıyı koyarken aynı zamanda boş dersleri, okulun tatil olması gibi çelişki oluşturacak ifadelerinde olduğunu dile getirmiştir. Mutluluğun, olumlu bakış açısı ile doğrudan ilişkili olduğunu belirten Koizumi (1995) yaptığı çalışmada olumlu bakış açısına sahip bireylerin okul başarılarının daha yüksek olduğunu dile getirmiştir. Bu nedenle okullarda olumlu bakış açılarının yükseltilmesinin öncelikli hedef olması gerektiğinden söylemiştir. Bu iki çalışma sonucu bir araya getirildiğinde okul aidiyet duyguları geliştirildiğinde özel yeteneklilerin mutluluk düzeylerinin artabileceği çıkarılabilir. Özel yeteneklilerin yaşadıkları motivasyon sorunları onların beklenmedik başarısızlık göstermelerinin nedenlerindedir (Reis & McCoach, 2000). Tohum (2018) yaptığı çalışmada özel yeteneklilerin mutluluk metaforu olarak tatiller ve boş dersleri ön plana çıkarmalarının özel yeteneklilerin okul aidiyet duygularının güçlü olmadığını göstermektedir ki Reis'in bulgularıyla uyumaktadır.

Van Deur'un (2011) çalışmasında belirttiği üzere özel yetenekli öğrencilerin yetişkin rehberliğine normal düzeydeki öğrencilere daha fazla ihtiyaç duymaktadırlar. Destekleyici aile ortamlarından diğer öğrencilere göre daha fazla fayda görürler. Bu bulgularla, özel yeteneklilerin mutluluk metaforlarının incelendiği araştırmanın bulguları arasında bir uyum söz konusudur: Özel yeteneklilerin mutluluk metaforu olarak en fazla "aile" kelimesini belirtmeleri aileye normal zekâ düzeyindeki çocuklara göre daha fazla ihtiyaç duyduklarını göstermektedir. Gross (2002) yaptığı bir çalışmada özel yetenekli çocukların yaşça büyük bireylerle daha iyi anlaştıklarını belirtmiştir. Bu durumda ailelerin özel yetenekli çocuklarla sıkı ilişkiler içerisinde

olmalarının yanında “güvenli bir liman” olarak nitelendirilecek dost bulmalarına da yardımcı olmaları gerekmektedir. Tohum (2018) araştırmasında özel yeteneklilerin mutlu olabilmek için aileye ihtiyaç duyduklarını belirtmiştir. O halde; özel yetenekli öğrencilerin ailelerinin bu konuda bilinçli olmaları ve özel yeteneklilerin ihtiyaçlarının farkında olmalıdırlar. Günümüz özel yetenekli ailelerinin özel yeteneklilerin gereksinimleri konusunda sıklıkla yetersizlik duyarlar (Colengelo, 1991;Parke, Ross, Deush, 1980; Ross, 1964). Normal zeka bölümüne sahip çocuklarda yapılan bir araştırmada ise, aile içerisinde sevgi, açık iletişim, duygusal yakınlık, destekleyici anne babaya sahip olmanın mutluluk düzeyini arttırdığı belirlenmiştir (Rask, Kurki & Paavlianien 2003; Park, 2004; Joronen & Kurki, 2005).Bu açıdan bakıldığında özel yetenekli ve normal zeka bölümüne sahip çocukların mutlu ve başarılı olabilmeleri için aile eğitimleri bir gerekliliktir.

Çocuklarda mutluluk düzeyinin belirlenmesine yönelik çalışmalar hem nicel hem de nitel olarak yapılabilmektedir. Örneğin Chaplin (2009) çocuklara “Seni ne mutlu eder?” sorusu ile, Ünüvar, Çalışandemir, Tagay ve Amini (2015) “Sence mutluluk nedir?” sorusu ile okul öncesi çocuklarının mutluluk algısını incelemiş ve Türkiye’deki çocukların çoğunlukla oyun ve eğlence ile ilgili cevaplar verdiklerini tespit etmişlerdir. Tohum (2018) özel yetenekli çocuklara “Mutluluk..... gibidir. Çünkü.....” ve mutluluk sana hangi kelimeleri çağrıştırır diye sormuştur ve mutluluğun özel yetenekli çocuklar için fayda sağlayıcı, eğlence ve oyun anahtar kelimeleri başlığı altına girebilecek kavramlar anlamına geldiğini tespit etmiştir. Bu durumda anaokulu çocukları ile ortaokul seviyesindeki çocukların mutluluğa bakış açılarının benzer olması ve özel yetenekli çocuklar ile normal çocukların mutluluğa bakış açılarının benzer olması dikkati çekmektedir.

Üstün/özel yetenekliler, iç dünyalarını kolayca başkalarına açarlar. Ancak okul döneminde dışa dönük çocuklar dahi zorluklar yaşayabilirler. Sürekli olarak bildiklerini başkalarına anlatma isteği, paylaşımlarda bulunurken sıralarını bekleyememe ve diğerlerinin onu anlamaması ya da aynı ilgi alanını paylaşmaması özel yetenekli çocukların yalnız hissetmelerine neden olabilir (Fonseca, 2011). Bu bulgular ile araştırmamızın bulguları karşılaştırıldığında bir ilişki göze çarpmaktadır. Araştırmamızda özel yetenekli çocukların mutluluk metaforu olarak “arkadaş” kelimesini kullanmaları özel yeteneklerin sosyal ilişkileri önemsediklerini ve yalnız kalmaktan tedirgin olduklarını şeklinde yorumlanabilir. Silverman’ın (1993) belirttiği; “Özel yeteneklilerin en çok istedi şeylerin başında “arkadaş” gelir. Özel yeteneklilerin en çok özlemini çektikleri şey yakın arkadaşlardır.” Düşüncesi ve Schneider’in (1987) “zeka bölümü arttıkça arkadaş ilişkileri olumsuz etkilenmektedir” çıkarımı diğer bulgularla uyumaktadır. O halde özel yeteneklilerin akran ilişkilerinin, mutluluk düzeyleri ve öznel iyi oluşları üzerinde etkili olduğu söylenebilir.

Tohum (2018) elde ettiği bulgularda, özel yetenekli erkek ve kız çocukların mutluluk metaforları arasında farklara rastlamıştır. Örneğin; özel yetenekli kız öğrenciler mutluluk metaforu olarak yüksek ders notları, aile kavramlarını dile getirirken erkek öğrenciler ise yemek ve oyun kavramlarını ön plana çıkarmışlardır. Normal zeka bölümündeki çocukların dahil edildiği bir başka çalışmada; kızlar başarı odaklı mutluluğu tercih ederken erkekler eğlence odaklı mutluluğu tercih etmektedirler. Kızların çevresindekilerle iyi ilişkileri sürdürme çabasında olmaları, problemlerini çözümlenmeye açık olmaları duygusal duyarlılıklarını artırmaktadır (Uusitalo-Malmivaara, 2012; Uusitalo-Malmivaara & Lehto, 2013). Özel yeteneklilerde, yetenek geliştirme konusunda yapılacak olan çalışmaların cinsiyete göre farklı olması gerekiyor (Reis, 2013). Yapılan üç araştırmanın bulguları, özel yetenekli kız çocuklar ile erkek çocukların eğitimlerinde cinsiyete göre farklar olabilir mi? Normal zekâ düzeyindeki çocuklar ile özel yetenekli çocukların mutluluğa bakış açıları arasında benzerliğin derecesi nedir? Ailelere eğitimler verilirken bu konu üzerinde durulabilir mi? Sorularını akıllara getiriyor.

Özel yetenekliler ile ilgili yapılacak olan psikolojik araştırmalara ön bilgi ve destek sağlayacak bu çalışma özellikle özel yetenekli çocuğun öznel iyi oluş halini bozan birçok durumun araştırılmasına ve anlaşılmasına katkı sağlayacaktır. Özel yetenekli çocukların mutluluk metaforlarının incelendiği bu çalışma; özel yetenekli çocuklar ile birebir ya da grup çalışmaları yapan uzmanlara, eğitmenlere ve öğretmenlere ulaşacakları hedefleri belirlemelerinde ve yol haritalarını oluşturmalarında, medya okuryazarlığının çocuklara etkileri ve bu konuda yapılacak olan düzenlemelerin planlanmasında, özel yetenekli ailelerin bilinçlenmesine dönük çalışmalara ışık tutacaktır. Normal zekâ bölümündeki çocuklar üzerinde yapılan mutluluk araştırmaları ile karşılaştırılarak karma sınıflarda öğrencilerin öznel iyi oluş ve mutluluk düzeylerinin artırılmasına dönük çalışmalara katkı sağlayacaktır. Özel yetenekli çocuklarla ilgili yapılacak cinsiyet temelli düzenlemelerin ve çalışmalara veri sağlayacaktır. Özel yetenekli çocukların uygun ortamlarda güçlü oldukları becerileri desteklediği takdirde ilgi duydukları alanda farklı ve verimli ürünler ortaya koyacaklardır. Bu durumda özel yeteneklilerin mutluluğa bakış açılarının incelenmesi buradan elde edilecek sonuçlar ile ilgili kişilerin özel yeteneklilere dair bakış açılarını, eğitim öğretim içeriklerini, eğitim ve sosyal ortamlarını gözden geçirmeleri ve düzenlemeleri önemli bir hal almaktadır.

KAYNAKÇA

- Ackerman, C. (1997). Identifying gifted adolescents using personality characteristics: Dabrowski's overexcitabilities. *Roeper Review*, 19(4), 229-236.
- Bailey, C. L. (2007). *Social and emotional needs of gifted students: What school counselors need to know to most effectively serve this diverse student population*. Paper presented at The 2007 Association for Counselor Education and Supervision Conference.

- Berlin, J. E. (2009). It's all a matter of perspective: student perceptions on the impact of being labeled gifted and talented. *Roeper Review*, 31, 217-223.
- Brickman, D. C. (1971). Hedonic relativism and planning the goos society. In M.H. *Appley, Adaptation Level Theory: A symposium*, 287-302. New York.
- Cantor, N. (1990). Having and doing in the study of personality and cognition. *American Psychologist*, 735-750.
- Chan, D. W. (2009). Perfectionism and goal orientations among chinese gifted students in Hong Kong. *Roeper Review*, 31, 1, 9-17.
- Chaplin, L. N. (2009). Please may I have a bike? Better yet, may I have a hug? An examination of children's and adolescents' happiness. *Journal of Happiness Studies*, 10(5), 541-562.
- Colangelo, N., (1991). "Counseling Gifted Students. In N. Colangelo & G. A. Davis (Eds.), *Handbook of Gifted Education* (pp.273-284). Needham Heights, Allyn And Bacon.
- Cross, T. L. ve Frazier, A. D. (2010). Guiding the Psychosocial Development of Gifted Students Attending Specialized Residential STEM Schools. *Roeper Review*, 32, 32-41.
- Diener E, S. M. (2002). Very happy people. *Psychological Science*, 81-84.
- Fonseca, C. (2011). *Emotional intensity in gifted students: Helping kids cope with explosive feelings*. Texas: Prufrock.
- Graham, A. ve Anderson, K. (2008). "I have to be three steps ahead": academically gifted african american male students in an urban high school on the tension between an ethnic and academic identity. *Urban Review*, 40, 472-499.
- Gross, M.U. (2002). "Play partner" or "sure shelter": what gifted children look for in friendship *SENG Newsletter*, 2(2), 1-3.
- Hanchon, T. A., (2007). *The relationships among perfectionism, achievement goals, and psychological adjustment in college students*. PhD thesis, Ball State University.
- Holder, M. D. & Coleman B. (2009). The contribution of social relationships to children's happiness. *Journal of Happiness Studies* 10, 329-349 DOI 10.1007/s10902-007-90830
- Koizumi, R. (1995). Feelings of optimism and pesimism in japanase students transition to junior to high school. *Journal of Early Adolescence*, 15, 412-428.
- Neihart, M., Reis, S. M., Robinson, N. M., 8 Moon, S. M. (2002). *The social and emotional development of gifted children: What do we know?* Waco, TX: Prufrock Press.
- Rask, K., Kurki, P. A., Paavilainen, E. (2003). Adolescent subjective well-being and family dynamics. *Scand J. Carin Sci*, 17, 129-138.
- Reis, S. M., ve McCoach, D. B. (2000). The underachievement of gifted students: What do we know and where do we go? *Gifted Child Quarterly*, 44(3), 152-170.
- Reis, S.M. (2013). Is this really still a problem? The special needs of gifted girls and women. In C. M. Callahan ve H. L. Hertberg-Davis (Eds.), *Fundamentals of gifted education considering multiple perspectives* (pp. 343-358). NY: Routledge.
- Renzulli, J. (1998). *The Three-Ring Conception Of Giftedness*.
- Renzulli, J. S. (1991). *The schoolwide enrichment model: developing creative and productive giftedness*. Boston.
- Schneider, B.H. (1987). *The gifted child in peer group perspective*. New York: Springer-Verlag.
- Silverman, L.K. (1993). *Counseling the gifted and talented*. Denver, CO: Love Publishers.
- TDK. (2006). Türk Dil Kurumu. Türkiye.
- Tohum, M. (2018) *Özel yeteneklilerin mutluluk kavramına ilişkin metaforik algılarının incelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi. İstanbul.
- Tomlinson, S. (2008). Gifted, talented and high ability: selection for education in a one-dimensional world. *Oxford Review of Education*, 34, 59-74.
- Tortop, H.S. (2018). *Üstün zekalılar eğitiminde farklılaştırılmış öğretim müfredat farklılaştırma modelleri*. İstanbul: Genç Bilge.
- Tuzgöl Dost, M. (2005). Öznel iyi oluş ölçeği'nin geliştirilmesi: Geçerlik güvenilirlik çalışması.

- Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3, (23), 103–110.
- Uusitalo-Malmivaara, M. (2012). Global and school-related happiness in Finnish children. *Journal of Happiness Studies* 13: 601–619 DOI 10.1007/s10902-011-9282-6
- Van Deur, P., (2011). “Views Of Gifted Elementary Students About Self-Directed Learning.” *Gifted And Talented International*, 26, (1&2), 111-120.
- Vialle, W., Heaven, P. C. L. ve Ciarrochi, J. (2007). On Being Gifted, but Sad and Misunderstood: Social, emotional, and academic outcomes of gifted students in the Wollongong Youth Study. *Educational Research & Evaluation*, 13, 569-586.
- Wienebrenner, S. (2001). *Teaching gifted kids in the regular classroom: Strategies and techniques every teacher can use to meet the academic needs of the gifted and talented: Paperback.*